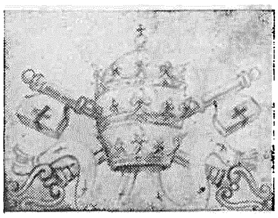
LA BRACE
RIVISTA RELIGIOSA
BIANCORUTENA

Hod. XIII | LISTAPAD - SNIEZAN 1962 | N. 70

Biela-ruskaja reli-hijna- **ŹNIČ** adra-dženskaja časopis

Adres Red: Roma, v. della Camilluccia, 24 || Hadav. padp. 3 dal., 1 paasobn. 30 cent.

JAHO SVIATASCI

PAPY JANA XXIII

PASŁANNIE

VYSOKADASTOJNYM BRATOM PATRYARCHAM, PRYMASAM, ARCHIBISKUPAM, BISKUPAM I USIM PAMIESTNYM ORDINARYJAM, VIERNYM APOSTALSKAMU PASADU, DY USIAMU DUCHAVIENSTVU J VIERNIKAM KATALICKAHA SVIETU

AB NOVYM RAZVICCI SACYJALNAHA PYTANNIA AFARMLENNI JAHO U SVIATLE CHRYSCIJANSKAJE NAVUKI

PADZIAKI

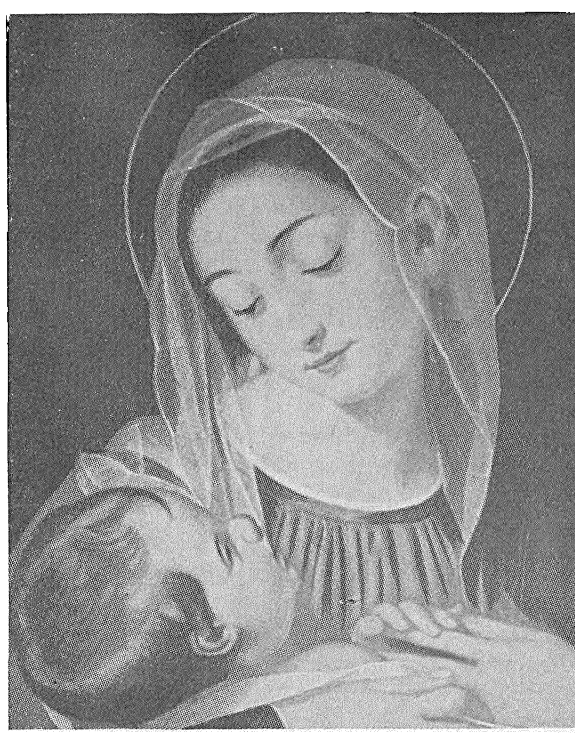
Pavazanym Achviaradaücam:

Budźkovaj 6200
Čarnec-mu 2440
STatary-ču 3100
B Ziemackamu za achviarnuju pomač u ekspedycyi

Z KALADNYM I NOVAHODNIM PRYVIETAM I PAŽADANNIAMI!

MACI J VUČYCIELKA

(Praciah z N. 66-7)

Što da pieršaha, to supolnaje nacyjanalnaje dabro vymahaje: abiaśpiečyć pracaju jaknajbolš rabotnikaŭ; vyścierahacca, kab u dziaržavie, asabliva siarod rabotnikaŭ, nie tvarylisia upryvilijovanyja hrupy; utrymoŭvać naležnyja adnosiny miž zarabotkam i cenami; adkryć najšyrejšym kruhom dostup da dabra dy absłuhaŭ vyšejšaha žyćciovaha ŭzroŭnia; całkom nie dapuskać, abo prynamś abmiažoŭvać, niaroŭnaści miž roznymi halinami haspadarstva, h. zn: ziemlarobstva, industryi dy kamunalnaje absłuhi; naležna uzhodnić uzrastajučy mataryjalny dabrabyt z uzrastajučaju publičnaju absłuhaju; dapasavać sposab pradukcyi tavaraŭ adpaviedna da postupu navuki j techniki; ŭrešcie, staracca, kab asiahnuty dabrabyt žyćcia bolš humannaha išoŭ na karyść nia tolki sučasnaści, ale mieŭ na ŭvieciej budučyniu.

Što da druhoha, to supolnaje dabro całaha ludztvà vymahaje, kab kankurencyja miž uzrastajučymi haspadarkami rožnych krajoŭ była volnaja ad niačesnaści, ale adnadušna pryjaznaju j karysnaju supracaju; ŭkancy, kab efektyŭna pamahać krainam ekanamična niedaraźvitym.

Samazrazumieła toje, što vyšej vykazanyja tut vymahanni ahulnaha dabrà, na dziaržaŭnaj, jak i na ŭsiośvietnaj płoščy, treba mieć na uvazie j tady, kali prydziecca vymiervać paji adkaznym kiraŭnikom pradpryjemstvaŭ u formie ŭznaharody, a daŭšym kapitał u formie dyvidendy.

A ŭsiož vymahanni spraviadlivaści tre mieć na uviecie nia tolki pry raspadziele haspadarčaha prybytku, ale ŭ całaj struktury pradpryjemstvaŭ, vykonvajučych praduktyŭnuju pracu. Bo i ŭ samaj ludzkoj natury lažyć patreba, kab toj, chto vykonvaje praduktyŭnuju pracu, mieŭ hołas u viadzienni spravaŭ dy praz tuju pracu moh dachodzić da raźvićcia ŭłasnaje asoby.

Z taho vynikaje, što sposab i ład pracy, panižajučy hodnaść i pryhłušajučy pačućcie adkaznaści dy paraližujučy tvorčyja siły, pracujučaha, jość sposabam haspadaravannia praciŭnym spraviadlivaści; naviet i tady, kali vypradukavanaje dabro asiahaje vysokuju kvotu j raspadzieł jaho adbyvajecca zhodna z pryncypami spraviadlivaści i pravasudździa.

Niemahčyma vyznačyć raz na zaŭsiody taki sposab haspadaravannia, jaki najlepš adkazvaŭby ludzkoj hod-

naści, jakib moh najlepiej razbudžać u čałavieku adkaznaść za jahonu pracu. A ŭsiotaki Naš Papiarednik Pius XII daje nastupnuju praktyčnuju zauvahn: « Małoje j siaredniaje pradpryjemstva ŭ sielskaj haspadarcy, ŭ ramieśnictvie, handlu dy industryi treba aščadžać dy ŭspamahać; apračа taho jany mohuć tvaryć kaaperaŭnyja supałki, kab hetkim čynam mieć karyści, raŭniajučyjasia z bolšymi pradpryjemstvami; a dzie jašče j sinnia vialikaje pradpryjemstva akažacca praduktyŭna zdalniejšym, tam pavinna być mahčymaść złahodžvać dahavor pracy dadatkovym suspolnym dahavoram ». U harmonii z ahulnym dabrom u ramach techničnaje mahčymaści nieabchodna zatrymać dy padtrymać ramieśnicki stan, a takža siamiejnuju sielskuju haspadarku dy kaaperatyŭnaje pradpryjemstva, asabliva takoje, što maje na mecie padtrymku henych abaich. Ab sielskaj haspaarcy budzie mova paźniej. Tut uvažajem za patrebnaje dać niekalka zauvahaŭ ab stanie ramieśnickim dy kaaperatyvach.

Pierdusim tre' adciemić, što kab hetyja pradpryjemstvy byli žyćciazdolnymi, raźvivalisia j kvitnieli, jany pavinny biespierastanna danaraŭlacca formaju j sposabam da sučasnaści. Hetaha vymahaje papieršaje: navukovy j techničny postup, pa-druhoje: źmiennyja patreby j vymahanni ludzkija. Ab hetkim danaraŭlenni pavinny staracca pieradusim samy ramieśniki dy siabry kaaperatyŭnych supałak. Dziela hetaha nieabchodna, kab adny j druhija praduziaćci, mieli dobry vyškał techničny j asabisty dy kab byli prafesyjanalna zarhanizovany; nieabchodna takža, kab i dziaržava pravodziła praktyčna takuju ekanamičnuju palityku, jakaja miełab na uviecie spravy školnictva, padatkovyja, kredytovyja dy spravy sacyjalnaje abiaśpieki.

Čynnaść dziaržaŭnych uładaŭ, zreštaju, ŭ karyść ramieśnikaŭ dy kaperatyvaŭ maje svajo apraŭdannie i ŭ tym fakcie, što jany źjaŭlajucca nośbitami praŭdzivych ludzkich vartaściaŭ i spryčyniajucca da postupu kultury.

Z hetych voś miarkavanniaŭ my pabaćkaŭsku zaklikajem Našych miłych synoŭ, ramieśnikaŭ dy siabroŭ kaaperatyŭnych ustanovaŭ, raskinutych pa całym śviecie, kab jany sabie aśviedamili hodnaść ichniaha stanu dy ichniaha vialikaha pryčynku da taho, što ŭ nacyjanalnych suspolnaściach jošć žyvy zmysł da adkaznaści dy duch supracy, što nia vyhasaje achvota i lubaść da pryhožaje j aryhinalnaje tvorčaści.

Jak Našyja Papiaredniki, tak i My źjaŭlajemsia taje dumki, što damahannie rabotnikaŭ suudziełu ŭ žyćci pradpryjemstva, ŭ jakim pracujuć, jošć spravidlivym. Niełha zhary ustanavić formu dy stupień takoha suudziełu, bo heta zaležyć ad kankretnaje sytuacyi asobnaha pradpryjemstva, sytuacyi rožnaj u rožnych pradpryjemstvach, a naviet i ŭ tymsamym pradpryjemstvie hruntoŭna źmiennaj. Niama sumnivu, rabotniki pavinny mieć aktyŭny udzieł u farmavanni spraŭ ichniaha pradpryjemstva, ci-to pryvatnaha, ci publičnaha. U kažnym razie treba kiravacca da taho, kab pradpryjemstva było praŭdzivaju ludzkoju supałkaju, jakaja kaniečnie zachoŭvałab uzajemnyja dačynienni udziejnikaŭ pry ŭsioj admiennaści ichnich zadanniaŭ i abaviazkaŭ.

Heta vymahaje, kab suadnosiny miž pradpryjemcami j kiraŭnikami z adnaho boku i rabotnikami z druhoha byli prasiaknuty pašanaju, česnaju j pładavitaju supracaju dy ščyrym praviazanniem dasupolnaha dzieła, patreba kab usie siabry pradpryjemstva ŭspryjmali pracu nia tolki, jak krynicu prybytku, ale takža jak słužbu j vykonvannie abaviazku dla suspolnaści. A heta abaznačaje takža, što pry załadžvanni i pry razbudovie pradpryjemstva tre' pasłuchać hołasu rabotnika dy źviarnucca da jahonaj suadkaznaści. Naš Papiarednik Pius XII pravilna adciemiŭ: « Z druhoha boku sacyjalnaja dy haspadarskaja funkcyja, jakuju kažny čałaviek maje spaŭniać, vymahaje, kab dziejnaść, jakuju razhortvaje adzin nia była ŭpaŭnie padparadkavana voli inšaha ». Peŭnaž pradpryjemstva, jakoje choča być spraviadlivym adnosna hodnaści čałavieka, musić takža aktyŭna utrymoŭvać adnastajnaść kiraviectva, ale nijak nia vyinkaje, kab na taho, chto dzień-u-dzień tam pracuje, hladziećjak na abydnaha słuhu, što pryznačany być niamym pryjmal nikam zahadaŭ biez prava vyskazać svaje žadanni, ci dośled, što maje zachoŭvacca pasyŭna pry vyrašenni miesca i rodu pracy dla jaho. Tut dametnaja šče adna dumka: dalokajdučaja adkaznaść, jakuju siahonnia pieradajecca rabotnikam u roznych haspadarskich pradpryjemstvach, całkon adkazvaje čałaviečaj natury; jana takža jdzie u pary z histaryčnaju evalucyjaju haspadarčych, sacyjalnych dy dziaržaŭnych spraŭ.

U haspadarcy dy suspolstvie abydna isnujuć, naviet i ŭ našych časach, ciažkija raźbiežnaści, praciŭnyja spraviadlivaści i ludzkaści; ŭ haspadarčym zasiahu dziejuć pamyłki, abciažvajučyja dziejnaść, vykryŭlajučyja metanapramnaść, strukturu dy funkcyi haspadarki; nichto adnak nia moža zapiarečyć postupu modernaha metadu haspadaravannia, vyklikany navukovym i techničnym postupam dy skarejšy, jak u minułaści, jahony ŭzrost. A heta vymahaje ad rabotnika siannia bolšaje zručnaści dy lepšaha dośledu. Tamu rabotnik patrabuje bahatšaha vaładannia, sposabami pracy dyj času dla adpaviednaha fachovaha vyškału, patrabuje nahody dla dalejšaje aśviety, jak i relihijna-moralnaha ŭzhadavannia. Pry takich umovach treba moładzi pakidać bolej času dla ahulnaje dy fachovaje adukacyi.

Hetkim čynam ździejśniacca pradumovy dla taho, kab u ichnich pradpryjemstvach rabotniki mahli pierabirać adpaviednyja zadanni. Heta nie biez značennia naviet i dla dziaržavy, kali siarod usich słajoŭ budzie zbolšvacca suadkaznaść za dabro ahułu.

Jošć zusim vačavidnym, što ŭ našych časach rabotnickija arhanizacyi pieražyvajuć mahutny ŭzdym dy majuć ahulnaje pryznannie rožnych krain u praŭnym paradku, jak i na mižnarodnaj płoščy. Jany ŭžo nie papichajuć rabotnika ŭ klasavuju baraćbu, a nakiroŭvajuć ich da sacyjalnaha partnerstva. (d.b.).

PRAMOVA AJCA ŚVIATOHA NA ADKRYĆCIO SABORU

Siannia Eklezija (Kaścioł św.) radujecca, bo voś nad hrobam św. Apostała Piatra pad zastupnictvam Najśviaciejšaj Bohamaci raspačaŭsia Druhi Vatykanski Ekumeničny Sabor.

Ab Saborach naahuł.

Dvaccać daciapierašnich Ekumeničnych Saboraŭ, jak i šmatlikich Paŭsiemiesnych Saboraŭ vymoŭna śvietčyć ab žyvučaści katalickaje Eklezii, astaŭlajučy pa sabie ślady jak śvietłyja punkty historyi.

Pačyn apošniaha skromnaha Nastupnika św. Piatra, što tut da Vas pramaŭlaje, choča nànava adciemić tuju samuju niaźmiennuju navuku św. Eklezii, pajaśniajučy jaje ŭ dabitniejšaj formie j dastupniejšaj paniaćciu sučasnych ludziej dy sučasnych vymahanniaŭ.

Reč prostaja, što adkryvajučy hety Sabor, źviartajemsia ŭ minuŭščynu dy ŭsłuchoŭvajemsia ŭ vodhaman daŭnych stahodździaŭ. U tym vodhamanie čujem pieradusim radaść. Ale bačym takža, jak nad eklezijalnaj historyjaj soŭvalisia j chmary sumu. Tak užo kaliś prarakavaŭ Symon Spraviadliviec : « Hety voś (Chrystus) praznačany na upadak i na paŭstannie mnohim u Izraeli dy na znak, jakomu supraciŭlacimucca » (Łk. 2,34). Chrystus vielmi jasna vyskazaŭsia, ab tym jakuju pastavu zajmie śviet ŭ vadnosinach da Jahonaj Asoby na praciahu stahodździaŭ, havoračy : « Chto vas słuchaje — mianie słuchaje » (Łk. X, 16) ; abo : « Chto nia jość zy mnoju, toj proci mianie ; a chto nia źbiraje zy mnoju, toj rastračvaje » (Łk. 11,23).

I voś blizu ŭžo praz dźvie tysiačy hod staić hetaje pytannie nad śvietam. Ale Chrystus zaŭsiody vaładaryć, Ludzi, što stajać pa Jahonaj staranie dy ŭ Jahonaj Eklezii (Carkvie = Kaściele) jość udziejnikami śviatła, dabra, ładu i supakoju : tyja-ž, što stajać suproć Jaho j śviedama supraciŭlajucca navucy Jahonaj Eklezii, źjaŭlajucca pryčynaju zakałotaŭ, niedarazumienniaŭ i niaupynnych niebiaśpiek, bratabojčych vojnaŭ.

Ekumeničnyja Sabory, kolki razoŭ arhanizujucca, stanoviać saboju najuračyściejšy vyjaŭ zadziniennia miž Chrystusam i Jahonaj Eklezijaj. Tamu jany j zijajuć śviatłom praŭdy dy jość zàrukaju najlepšaha žyćcia adzinak, siamiej i hramad. Jany zbolšvajuć duchovyja siły ludztva praz natuhi ŭzdymu ich da viečnych vartaściaŭ. Pierad nami siannia tysiačaletni dośled, zybrany ŭ šmatlikich knihach i pieradany jak śviataja spadčyna, pierachoŭvanaja ŭ eklezijalnych archivach jak u Rymie, tak i ŭ najsłaŭniejšych knihazborach cełaha śvietu.

Inicyjatyva dy pryčyny skliknnia Saboru.

Adnosna pryčyn hetaha Saboru, na jakim my tut zybrany, tre skazać, što dumka ab sklikanni jaho zradziłasia ŭ Našym sercy niespadzievana i My vysłavili jaje pierad Zybranniem Ajcoŭ Kardynałaŭ u Bazylicy św. Paŭła 25 studz. 1959 h.ŭ hadavinu św. Naviarniennia Apostała Narodaŭ. Stałasia heta niečakana j niespadzievana, by toj sonieczny pramień, aśviatlajučy suśviet. Ad taje chviliny praminuła try hody starenaje padrychtovy.

Eklezija, apramienienaja śviatłom ciapierašniaha Saboru, zbahacicca ŭ duchovyja skarby, dy začerpaje novych sił i budzie spakojna hladzieć u budučyniu. Ciapierašni Sabor majebyć vyjavam udziačnaści Najvyšejšamu Darycielu dabra dy radasnym vysłaŭlenniem, čeściu, Chrysta Ŭsiespadara, nieśmia rotnaha Vaładara viakoŭ i narodaŭ.

Patreba sklikannia Saboru.

Jość jašče j inšaja pryčyna, Dastojnyja Braty, dla vyjavu Našaje śviatoje radaści tut pierad Vami. Pry vykonvanni Našaj pastyrskaj ułady, dachodziać časta da Našaha vucha vyskazy pabožnych duš ab tym, što ŭ sianniašnich časach množycca adstupstva ad Boha j moralny upadak, što našaje stahodździe horšaje ad daŭniejšych, što ludzi pastupajuć tak, jakby ničoha nie navučyła historyja, vučycielka žyćcia.

Treba adnak pamiatać, što j papiarednija Sabory byli sklikany nie dziela tryumfu idejaŭ chryścijanskaha žyćcia. Nam zdajecca, što nia treba nadta prysłuchoŭvacca da hołasu tych prarokaŭ biazdolla, jakija vystupajuć moŭ viastuny niaščaściaŭ ; bo Praduhlad viadzie nas da ŭkładu novych suadnosin miž ludźmi.

Nia trudna zauvažyć, što sianniašni śviet da taje stupieni zaturbovany paliytčnymi j ekanamičnymi spravami, što naviet nie znajchodzić času na toje, kab padumać ab duchovych spravach, jakimi zajmajecca urad św. Eklezii. Hetki padyjchod da spravy pàchibny j jaho treba adkinuć. Nièlha takža zapiarečyć, što novyja umovy naviejšaha žyćcia i dadatniuju storanu, bo addalili bahata pieraškodaŭ, jakija kaliś utrudniali svabodnaje dziejannie św. Eklezii Kab prakanacca ab hetym, chopić pierahlanuć historyju Eklezii. Papiarednija Ekumeničnyja Sabory adbyvlisia časta ŭ nadta ciažkich abstavinach, pad naciskam śvieckich uładaŭ. Vaładary hetaha śvietu niby-to havaryli ab abaronie Eklezii, ŭ sapraŭdnaści adnak jany prynosili škodu, bo dbali tolki ab ułasnych interesach.

U źviazku z tym čočam padzialicca z vami z hłybokim bolem serca z pryčyny niaprysutnaści mnohich Biskupaŭ tak darahich Nam, uviaźnienych za svaju viernaść Chrystusu, zapratoranych na ssyłku. Dumka ab ich pabudžaje nas da najharačejšych malitvaŭ za tych Archipastyraŭ da Boha Najvyšejšaha. Paciechaju dla Nas jość toje, što siannia Eklezija jość volnaja ad šmat jakich pieraškodaŭ z boku śvieckich ludziej, ad jakich ciarpieła ŭ minuŭščynie. Siannia z hetaje Vatykanskaje Bazyliki, moŭ z Jeruzalimskaje śviatlicy, moža padyjmać svoj hołas poŭny majestatu j siły.

Hałoŭnym zadanniem Saboru : abarona i ŭčvierdžannie praŭdy.

Hałoŭnym zadanniem Ekumeničnaha Saboru jość napomnić usim, što Eklezija pieradusim maje ščadzić zachoŭvać depozyt chryścijanskaje navuki j tuju navuku šyryć u

śviecie. Taja bo navuka adnosicca da całaści ludzkoje istoty, złožanaje z dušy j cieła, da całaha čałavieka, jaki moŭ pialhrym na hetaj ziamli imkniecca dajści na nieba. Usie ludzi jak adzinki, tak i hramady, majuć abaviazak biespierastanna, praz usio svajo žyćcio, imknucca da asiahniennia viečnaha dabra =skarbaŭ. Jany pavinny spatrablać dabro ziamnoje tolki tak, kab nia vyjchodziła na škodu asiahniennia viečnaha ščaścia.

Chrystus navučaŭ: « Pierš za ŭsio šukajcie uładarstva niabiesnaha i praŭdy jahonaj » (Mt. VI, 33). Sv. Eklezija maje j siannia takich, što z usich sił starajucca dajści da evaneličnaje daskanalnaści, nie zaniachajvajučy pry tym svaich hramazkich abaviazkaŭ.

Sv. Eklezija achvotna vykazvaje pryznannie dla adkryćciaŭ ludzkoha henija. Adnak zaŭsiody napaminaje ludziej, kab praz počuŭnyja rečy zaŭsiody źviartali svaje vočy j na Boha, krynicu mudraści j krasy. Pryvodzić im napamiać prykazannie: « Adnamu Bohu tolki kłaniacca i słužyć Jamu » Mt. IV, 10 ; Łk. IV, 8).

Sproby pašyrennia abjaŭlenaje navuki.

Dvaccaćpieršy Ekumeničny Sabor maje na mecie pieradać Chrystovuju navuku čystuju, bieź nijakich zakrasak i vykryŭlenniaŭ tak, jak upradoŭž dvaccaci stahodździaŭ jana zastałasia supolnaju spadčynaju. Heta spadčyna, nažal, nia ŭsimi adnak pryniataja, stanović skarb dastupny dla ŭsich ludziej dobraje voli. Našym abaviazkam jość nia tolki ščadzić hety cenny skarb, ale takža paśviačacca tym zadanniam, jakich vymahaje sučasnaść.

Nia jość vošža hałoŭnaju metaju taho Saboru zastanova nad jakim traktatam pra asnovy praŭdy śviatoje viery, što ŭžo jasna vykazany ŭ navučanni Ajcoŭ i Teolohaŭ, jak kališnich, tak i ciapierašnich, a — pahodnaje j spakojnaje naśviatlennie navuki śviatoje Eklezii.

Sposaby vykaraniannia pamyłak.

Praŭda Boža jość viečnaj. Na biahu viakoŭ navočna možna dahledzieć, jak časta źmianiajucca ludzkija pohlady, jak źnikajuć pamyłki, by taja rasa na soncy. Eklezija zaŭsiody procistaviłasia tym pamyłkam ; šmat razoŭ klajmiła ich sroha. Siannia hetaja Ablublenica Chrystova pasłuhoŭvajecca achvatniej lekami miłaserdzia, čym srohaściu. Praŭdu kažučy, davoli jość pamyłkovych daktrynaŭ, pohladaŭ dy niebiaśpiečnych paniaćciaŭ, ad jakich tre' byłob baranicca, niščyć ich. Jany j siannia vystupajuć u takich supiarečnaściach da praŭdzivych normaŭ pravilnaści dy vydajuć tak pahubnyja efekty, što ŭžo samy ludzi skłonnyja da asudu ich, a faktyčna da baraćby z tymi prachtykami, što pahardžajuć Boham i Jahonym pravam, cieraźmierna vieručy ŭ techničny prahres dy vychvalajučy dabrabyt, jaki zvodzicca vykłučna da žyćciovych vyhadaŭ. Ludzi štoraz bolej pierakonvajucca, što treba najvyšej canić čałavieču hodnaść dy staracca pra daskanalnaść i abaviazkavaść, jakija nakładaje taja hodnaść. Dośled ich navučyŭ, što nasilstva j palityčnaja pieravaha nad druhimi nia jość sposabam razumnaha vyrašennia rožnych žyćciovych pytanniaŭ.

Ŭ hetkim voś pałažénni śv. Eklezija choča vykazać svajo maciarynstva dy lubaść da ŭsich, choča być dla ich łaskavaju, ciarplivaju, poŭnaju dabraty i miłaserdzia matkaju. Choča pryvieści zabłukanych synoŭ da relihijnaje praŭdy pry pomačy voś hetaha Ekumeničnaha Saboru. Pramaŭlaje da pryhnoblenych i pakryŭdžanych, jak śv. Piotr skazaŭ da biednaha, prasiŭšaha subožyny: « Sierabrà j załata nia maju, ale toje, što maju, daju tabie: ŭ imia Chrystusa Ŭsiespadara ustań i chadzi! » (Ap. Dz. III, 6). Eklezija nie abiecyvaje sianniašnim ludziam źnikomaha dabra j nie abiecyvaje čysta-ziamnoha ščaścia, ale abdarvaje ich Božaj łaskaj, što padnosić ich da hodnaści synoŭ Božych. Eklezija adkryvaje krynicu svaje žyćciadajnaje navuki, jakaja ludziam aśviečanym praŭdaju Chrystusa, daje mahčymaść razumieć, kim jany jość u sapraŭdnaści dy jakaja ichniaja meta ŭ sutnaści. Eklezija šyryć paŭnatu chryścijanskaje lubaści, jakaja bolš, čym inšyja sposaby, zdolnaja adsunuć kostku niazhody. Jana šyryć zhodu, spraviadlivy mir dy brackaść miž usimi ludźmi.

Tre' padmacavać adzinstva chryść. siamji i narodaŭ.

Sv. Eklezija turbujecca, « kab usie ludzi byli zbaŭlonyja dy paznali praŭdu » (I Tim. II, 4). Ludztvo biez pomačy ŭsiaje abjaŭlenaje navuki nia moža asiahnuć poŭnaha j tryvałaha zadziniennia, ź jakim viažacca praŭdzivy mir supakoj i viečnaje zbaŭlennie. Katalickaja Eklezija naležna aceńvaje svoj abaviazak, kab dakanałasia tajnica adzinaści, pra jakuju Chrystus tak ščyra maliŭsia ŭ Getsemani na kanadni Svaje kryvavaje achviary. Jana ciešycca takža, što malitaŭnyja prośby taje adzinaści prynosiać bahasłaŭlonyja płady naviet miž tymi, što znajchodziacca po-za joju. Da Chrystovaje Eklezii, nadpryrodnaja siła adzinstva jakoje udzialajecca dla ŭsich adnosiacca słovy śv. Cypryjana: « Eklezija zijajučaja Božym śviatłom pramianiuje na ŭvieś śviet. Jana źjaŭlajecca adzinym śviatłom, što raźlivajecca ŭsiudy nie traciačy svaje adzinaści ; raźlivajecca pładavita pa ŭsim kruhaśviecie, moŭ vodami. Eklezija — heta hałava, pačatak i nadta płodnaja matka. Jana zradziła nas, vykarmiła svaim małakom dy my žyviom jejnym ducham » (Ab adzinstvie Katalick. Eklezii, 5).

Dastojnyja Braty — heta voś tyja pytanni, jakija stavić pierad saboju Druhi Vatykanski Ekumeničny Sabor u chvilinie, kali sklikaje najlepšyja siły Eklezii j starajecca umahčymić ščyraje pryniaćcie prykazannia zbaŭlennia. Jon jakby padrychtoŭvaje dy ŭtryvalaje šlach da zadziniennia ludzkoha rodu, taho zadziniennia, što źjaŭlajecca nieabchodnym fundamantam, kab ziamnaja dziaržava upadobniłasia da uładarstva niabiesnaha, « ŭ jakim haspadaryć praŭda, a praŭda jość-ža lubaściu » (śv. Aŭhustyn - Listy 139, 3).

Kančatak.

« Našy vusny da vas adkrylisia » (II Cor. VI.11). Dastojnyja Braty! Tut my siannia zadzinieny ŭ Vatykanskaj bazylicy. Tut nieba ź ziamloju biespasredna stykajecca. Tut nad

hrobam śv. Piatra, relikvii śv. papiarednikaü u hetaj uračystaj chvilinie radujucca tajničnaju radaściu. Siannia začaüsia Sabor jak toj dzień, što üvieś śviet prajaśniaje śviatłom. Usio dychaje śviataściu, üsio razjaśniena radaściu. Zory pabolšvajuć vielič hetaje śviatyni. A, pavodla śvietčannia śv. Jana, tyja zory — heta Vy (Apokl. I, 20). Navokał Vas, jaśniejuć załatyja śvietačy, što akružajuć hrob Vierchavoda Apostała Piatra. Heta pavieranyja Vam Eklezii.

Bačym u Vašym tavaryśćvie, pieraniatych ducham pašany j radasnaha čakannia, Dastojnikaü, što pryjechali ü Rym z piaci kantynentaü. Možam skazać, što nieba z ziamloju łučycca ü sabornych naradach. Sviatyje ü niebie, kab zaapiakavacca našaj pracaj — ludzi na ziamli niaupynna molacca da Boha. A Vy, pasłušnyja Duchu Sviatomu, majecie daviaści da taho, kab supolnaje dzieła adkazvała sianniašnim patrebam i nadziejam paasobnych narodaü. Chaj vošža nieba bahasłavić Vašuju pracu, da jakoje źviernieny Vašyja dy üsich narodaü vočy j spadziavanni cełaha śvietu.

Üsiemahutny Boža! Üsiu nadzieju pakładajem u Tvaje ruki! Üzhlań łaskavym vokam na prysutnych tut Pastyraü Tvaje Eklezii! Zyšli śviatło Tvaje łaski, vysłuchaj malitvy, jakija da Ciabie uznosim i daj zhodnadumstva viery, słova i ducha!

Najśviaciejšaja Bohamaci, Apiakunka Biskupaü i viernikaü! Viadzi usie spravy tak, kab jany zradzili najlepšy vynik. Razam z usimi Sviatymi zastupisia za nas pierad Jezusam Chrystusam, Zbavicielem i nieśmiarotnym Uładaram narodaü; Jamu chaj budzie «čeść i słava i üłada na viaki viečnyja. Amen».

IMIA ŚVIATOHA JAZEPA Ü KANONIE IMŠY ŚVIATOJE

Adnoj z pieršych definityünych pastanovaü II Vatykanskaha Ekumeničnaha Saboru jość užo vydany z voli Ajca Śviatoha dekret ab spaminie ü Kanonie — najvažniejšaj čaścinie Imšy Śv. (Liturhii) — imia Sviatoha Jazepa, Zaručenca Najśviaciejšaj Dzievy j Apiakuna Najśviaciejšaj Siamji.

Papież Jan XXIII maje vialikuju nabožnaść da Sv. Jazepa, jak svajho patrona; Jamuž addaü u vapieku i adbyvajučysia Sabor.

PIERŠY ETAP SABORU ZAKONČANY

Zamiž rasciahłaha reportažu, niasuźmiaščalnaha na małalikich našych bałonach, padajom voś hetaje rēsumē.

Dnia 7.XII. zakončyüsia pieršy etap II-ha Vatykanskaha Ekumeinčnaha Saboru. Dzień 8.XII — Pračystaha Začaćcia ND. — byü uračystym aficyjalnym śćvierdžanniem hetaha faktu i pieršym pozirkam na praviedzienuju pracu j dasiahnienni Pieršaj Sabarovaj Sesyi. Iz samaha üžo hledzišča kolkasnaha praca hetaj Sesyi pradstaülajecca davoli pavažna: pradyskutavana schemy ab Liturhii, ab modernych sposabach apastolstva, ab Krynicach Abjaülennia, ab Zadzinienni Chryścijan; niedakončanaja dyskusyja nad schemaj ab Eklezii, ale praviedziena da takoha punktu, katory niadvuznačna pakazvaje ü jakim napramku jana pavinna viaścisia dalej. Važniejšyja chiba asiahnienni Pieršaj Sesyi ü halinie aryjentacyi adbyvajučahasia Saboru. Siannia üžo možna ćviardzić śmieła, što 21 Ekumeničny Sabor, admietny ad usich papiarednich Saboraü, što jon vykazaü svaistuju fizyjanomiju j stvaryü svomuju sabie asabovaść. U tak hramadnym zybranni ludziej suśvietnaha pachodžannia krajovaha, rasovaha, kulturnaha, likam da paütraci tysiačy siabroü adčuvaü kažny, što heta nia jość tolki zbor masy adzinak, pramaülajučych na padanyja temy, ale adna moralnaja asoba, ažyülenaja adnym ducham i adnoj volaj, što śviedama imkniecca da adnaje mety. Što Saboru nadało henu vyrazna admietnuju ad inšych Saboraü asabovaść? Dušoju, ažyülajučaju hety II Vatykanski Sabor i źlitna zadziniajučaj usich jahonych udziejnikaü, stałasia ščyra-pastyrskaja turbotnaść, kab zbližyć śviet da Zbaviciela i viceversa. Dumka heta turbuje üsich Ajcoü supolna i paadzinočna. Hety voś duch i žadannie złuki śvietu z Boham praz Chrystusa j Jahonu śv. Ekleziju, łunaü moü nad Sabornikami pad vysokimi sklapienniami Bazyliki, nadajučy ton naradam, staviačy svaje pastulaty u va üsich prapanovach, vykazvanych vusna ci piśmova asobnymi Ajcami. Vyskazvaüsia jon natchnialna pieradusim u samaj *formie akreślennia* praüdaü Božych. Kali voźmiem dekrety balšyni adbytych Saboraü, dyk natkniomsia ü ich časta na anàtemy, asudy, jakimi klajmilsia tyja, ci inšyja, ćvierdžanni ü spravie abyčajnaści i viery. Ciapier-ža Sabor vyskazaüsia zdecydavana za pazytyünym vykładam Božych praüdaü, a unikanniem horkich asudaü. Nie tamu, kab uvažaü zusim niepatrebnym siannia vytykannie chvalšu, i nie tamu, što vydanyja daüniej asudy stracili siłu i značennie dy üžo nie zabaviazvajuć; naadvarot — ciapierašni Sabor pierajmaje cełuju spadčynu papiarednich pastanovaü sabornych i papskich definicyjaü i, apirajučysia na hetaj spadčynie, choča pazytyüna vyjaśnić abjaüleünyja praüdy, pieradajučy ich u vadnoülenaj formie, jakaja pramaülałab da ludziej pradusim čaroünaściu praüdy j pryvabnaściu źmieščanaha ü joj dabrà, karyści, spryčyniajučy pryniaćcie jaje chutčej z upadoby, nie z bojazi asudu. Heta voś adkrytnaja pastava da śvietu, padyktavanaja evaneličnaj lubaściu musieła uvydatnicca asabliva da bratoü adłučanych. Jašče na konadni Saboru dumana, znajdziecca ü im niejki sposab ci gest dobraje voli adnosna üschodnich, ci zahodnich Bratoü adłučanych, što mo kalis u dalejšaj budučyni heny gest budzie praz ich nia tolki prykmiečany, ale j zrazumiety i heta üžo byüby adzin siahień k zbliženniu.

Duch ekumeničny, jaki paviejeŭ nad Saboram, pieravyšyŭ usie spadziavanni, a najbolš chiba samych haściej chryscijan adłučanych. Nie apłačana ni adnym artykułam viery ci ustupstvam z depozytu praŭdy toje, što abservatary inšych chryscijanskich vyznanniaŭ čulisia sapraŭdy tak, jak žadaŭ Papiež, kab jany čulisia ŭ Katalickaj Eklezii (Carkvie), jak u daŭnym rodnym domie.

Heny duch suadnosin ź inšaviercami j pazytyŭnaje akreślivannie praŭdaŭ navuki Eklezii (Kaścioła) patranavaŭ takža usim pastanovam pastoralnym. Im byli natchnionyja ŭsie dyskusyi nad schemaju Liturhii, abo nad kamplektam pytanniaŭ adnosna Božaha kultu. Vyčuvaŭsia jon i ŭ dbanni ab toje, kab usie ludzi mahli stanuć jaknajbližej da Božaha autarà i praz duchavienstva jaknajžyviej udziejničać ŭ Achviary samoha Chrystusa, kab z malitvy viernikaŭ zrabić praŭdzivuju nutranuju viaź sułuki z Boham. Hety duch budzie utrymoŭvacca takža i inšych halinach pastoralnych dy moralnych.

Choć cеły Sabor źjaŭlajecca jakby orhanam Ducha Šv. to na całaść jaho składajucca addzielnyja asoby dumajučyja, i voś ichnim pahladam pasłuhoŭvajecca Ohlad Božy da takoha vyśviatlennia prablemaŭ, jakoje pakaža šlach da ich vyrašennia pa dumcy Božaj. Tamu Ajciec Šv. ŭ pramovie na zakančennie pieršaj Sesyi Saboru pryjmaje hetyja dyskusyi jak całkom zrazumiełyja, choć i turbujučyja rozumy, niepraciŭnyja Božamu Ohladu, jaki dapuščaje ich, kab praŭda była vyśvietlena ŭsiebakova, dy kab pierad cełym śvietam akazałasia svaboda dumki ŭ Božaj ustanovie śv. Eklezii. Možam daskazać, što na hetuju volnaść źviarnuli uvahu prysutnyja abservatary inšych vyznanniaŭ, jakija śpiaršà dumali, što impanujučaje adzinstva katalicyzmu, utrymoŭvajecca za canu niejkaj niavoli dumki ci słova. Adciemlenaja rožnica hałasoŭ tym-bolej stajecca zrazumiełaj, što ŭ dyskusyjach zabirali hołas ludzi z cełaha śvietu, z rožnych tradycyjaŭ, kulturaŭ dy psychikaŭ. I pamima taje rožnajakaści pahladaŭ dyskusyja nie dzialiła dyskutantaŭ, ale šče bolš zadziniała, kansalidavała adzinaść iz roznajakaj mnohaści, jakraz toje, čaho čakaŭ nadziejna Papiež, kab vyznačyć druhuju fazu pracy Saboru, bolš kamisyjnuju, uproščanuju, jakaja praŭdapadobna zredukuje kolkaść schemaŭ z 70 ci da 20 ci. Dla kaardynacyi prac Kamisyjaŭ Saboru až da zybrannia novaj Sesyi Plenuma ustanoŭlena adumysłovuju Kamisyju, abo Nadkamisyju, ŭ skład jakoje ŭchodziać Kardynały i Bpy vyznačanyja Papam, na čale z Kardynałam Sakratarom Stanu. Heta Kamisyja budzie dbać ab toje, kab pracy inšych Kamisyjaŭ išli pa linii Saboru, pa linii Plenuma. U kamisyjach buduć supracavač u mieru patreby nia tolki uradavyja, ale j inšyja, specyjalisty, znaŭcy danych prablemaŭ. Padrychtavany Kamisyjami mataryjał budzie adsyłacca kažnamu Ajcu Saboru na razhlad i zaapinijavannie Hetkim čynam schemy buduć padrychtavany da nastupnaj Sesyi Saboru, jakaja pačniecca dn. 8 vieraśnia 1963. A kančatak Saboru prajektujecca na Božaje Naradžennie tahož hodu. Z.

U HADAVINU SŁUCKAHA PAŬSTANNIA

ZA RODNY BAĆKAŬSKI KUTOK

Za rodny baćkaŭski kutok
Moj u Krainie Biełaruskaj,
Ziamlicy rodnaje śniurok
Ź miažoj zialonieńkaju vuzkaj
Za homan rodnych mnie hajoŭ
Za šopat rodnych niŭ-paloŭ,
Za klokat rodnaje krynicy,
Za ŭsio, što — z rodnaje ziamlicy, —
Čužoje ja addać hatoŭ!...

Patoki mutnyja vadzicy
Čužoj, niarodnaje krynicy,
Harody krasak ŭ čužynie, —
Zusim, zusim nie dla mianie!
Choć heta nadta ŭsio pryhoža,
Svajho-ž mnie zamianić nia moža!

Laci-ž strałoju, dumka, śmiełaj
Da majoj Maci Rusi-Biełaj!
Jana zbudziłasia ad snu,
Raspačała svaju viasnu,
Žyćciom žyć choča Jana novym,
Čakaje tolki, kab akovy
Syny, Joj viernyja, źniali.

Ajčyna-Maci! na ziamli
Ŭzrastajuć volatnyja raci,
Iduć, iduć akovy rvaci
Z ruk Biełaj-Rusi svajoj rodnaj!
Kipić hrudziej ich duch narodny!
Ahniom pałajuć jasny vočy,
Jak zorki ŭ niebie ŭ ciemry nočy!

A kažna serca ščasna bjecca,
Mahutny hymn u vyś niasiecca!...
I čujuć jaho ŭražy raci,
Hladziać iz stracham : nia ŭstrymaci
Im Kryvičanskich Zmaharoŭ,
Zajhrała ŭ ich kryvicka kroŭ!

Purpurnaj kraskaju na ŭschodzie
Žyvoje soniejka uschodzie, —
Niavoli bližycca kaniec.
My ŭzłožym z hordaściaj vianiec
Na hołaŭ rodnaj Rusi-Biełaj,
Kab roŭnaj i jana zasieła
U mižnarodnuju siamju! —

Pačuj-ža pieśniu Ty maju,
O, Biełaruś maja śviataja!
I vier, hadzina pryjdzie taja :
Z Tvaich ruk skiniem my akovy,
Spatkajem dzień ščaślivy, novy
J Tabie uzłožym, nakaniec,
Svabody volnaści vianiec!

S.P.

NAJVAŽNIEJŠAJA DATA J PADZIEJA U HISTORYI

Kaladnyja j novahodnija refleksy.

Niekalki hod tamu, üžo paśla druhoj śvietavaj vajny, pastaülena bolšaj kolkaści vučonych, pedahohaü dy historykaü u ZDA pry niejkaj nahodzie hetkaje voś pytannie : *jakuju datu j jakuju padzieju ŭ historyi ludztva ŭvažajecie najvažniejšaju, najhłybiej pierałamovaju?*

Naśpieła vielmi šmat adkazaü : ale — dziela padobnaści šmat iz ich, abo paütaralnaści — adciemim tolki važniejšyja ź ich : adkryćcio Ameryki, vynachad drukarstva, adkryćcio pramianioü Rentgena, vynachad tamavannia bolu pry aperacyi, vynachad letaka, radyja j h.d. Tolki adzin niechta nazvaü jak najvažniejšuju padzieju ü śviecie Pryjšcio Chrystusa j Jahonu śmierć na Halhocie, h.zn. : spravu Adkuplennia ludzkoha rodu.

Mimavoli chočacca spytać : čamu tyja vučonyja hetak płytka j biazdušna rascanili vahu histaryčnych śvietavych padziejaü, čamu tolki adzin znajšoüsia miž jimi, što daü hłybiejšy adkaz? Pryčyna ü tym, što modernaja duchovaść tak zmataryjalizavałasia, što novačasnyja vučonyja ü balšyni svajoj nia mohuć vyzvalicca ad ahałomšvajučaha ich tempa ciapierašniaha žyćcia z usimi jaho žurbami j patrebami dy ź jahonym abmiežavanniem da taho tolki što jošč pryziemnaje, dačasnaje. Dla ich čałaviek — heta kavałak nacyjanalnaje dy palityčnaje supolnaści, rozum u jaho natoje, kab anno interesam taje supolnaści słužyć lepš, kab svajoju pracaju najbolš prysparać siły, bahaćcia-dabrabytu svajoj nacyi, dziaržavie. Ŭsiaho voś hetkuju vartaść pradstaulaje saboju čałaviek siannia ü vačach balšyni pieradavych palitykaü, a naviet i navukoücaü, zarachoüvajučych siabie jašče da chryścijan. Pra vobraz i Božuju padobu ü čałavieku, pra jahonu dušu nieśmiarotnuju ź jejnaj tužlivaściu da Boha dy pra tuju « adzinuju patrebu » dla jaje vierchavody narodaü i novačasnyja vučonyja nie spaminajuć. Dyk nia dziva, što dla ich data adkryćcia Ameryki, vynachad letaka, ci sposabu źniačulennia balučaje aperacyi, važniejšyja, čym ucielaülennie Božaha Syna. Pryhlańmasia hetaj spravie bližej.

Z usioj peŭnaściu možam skazać, što vynachad letaka, ci radyja, takža j adkryćcio Ameryki, majuć u historyi čałaviectva kudy mienšaje značennie, čym naprykład vystuplennie Buddy, Konfucyja, ci Mahometa, bo henyja refarmatary spryčynili takija pieramieny ü psychicy milijonnych masaü svaich surodzičaü, što heta ü vyrašalnaj miery padziejała na bieh paźniejšych histaryčnych padziejaü u Azyi j Europie dy na postup usiaho zachodniaha śvietu. Kalib u sieradniavieččy üsia Indyja dy üvieś Kitaj byli pakinuli buddyzm, a pieranialisia navukaju Mahometa, jak heta j zrabili niekatoryja plamiony piaredniaje Azii, dyk u pałavinie piatnaccataha stahodździa pa upadku Kanstantynopala byłab usia Europa üklučna z Rymam na doühija viaki padpała pad vaładannie turkaü, a üśled za tym usio raźvićcio histaryčnych padziejaü pajšłob u zusim inšym napramku. U jakim — možacie dahadacca j biaz słoü. Razam z muzulmanskim kolosam my-b mo'j mroili pra zdabyćcio Ameryki dy inšych kantynentaü, ale ab Biełarusi i ü dum nia pryjšłob. Usio heta lažała ü miežach mahčymaści, tak jak siahonnia nie uvažajem vyklučanym, što biazbožnicki kamunizm moža zalić usiu Europu, a za joju üsie inšyja kantynenty. Naščaście Boh Miłaserny jašče nie źniaü svaje apieki j vaładarnaje achovy ad padupaüšaha duchova ludztva.

Daloka važniejšaj padziejaj u historyi za vynachad abiazbolvannia, ci drukarstva, jošč kastryčnickaja revalucyja ü Rasiei (1917) z nastanniem balšavickaha üładztva dy niedaüny vynachad atamovaje bomby. Heta nia jošč revalucyja na padobu üsich daciapierašnich vichuraü hramadzkich, zdaràüšychsia nia-raz u historyi, — heta niabyvały dasiul buraviej, jaki namahajecca zburałomić dzika vyviernuć i skłočyć dahary karenniem uvieś daciapierašni ład nie na jakoj ahraničanaj terytoryi, ale ü całym śviecie.

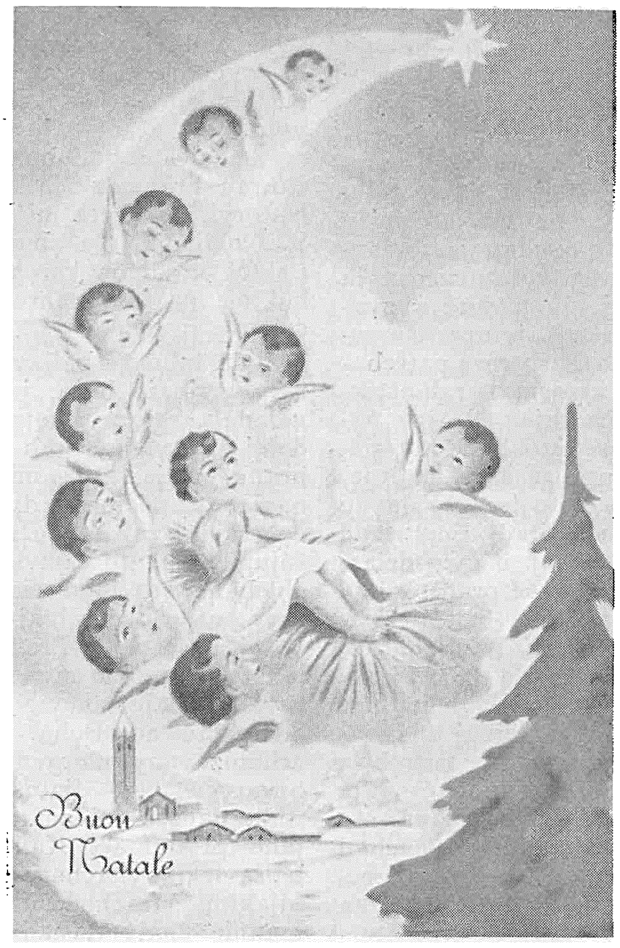
Mała taho — balšavizm heta permanentnaja revalucyjnaja bura, jakaja naviet kalib i zavaładała całym śvietam, dyk nie pierastałab dalej šuhaviejeć, kab apanavać nia tolki üsio hramadzkaje, ekanamičnaje j palityčnaje, ale naviet siamiejnaje dy indyvidualnaje žyćcio čałavieka, zavaładać niepadzielna jahonaj dušoju. Tamu, što čałaviek žyvie nie adnym tolki chlebam, što jaho nieśmiarotnaja duša z natury svaje jošč volnaj i čuje tuhu da Boha, da vyšejšaha žyćcia Praüdy j Dabrà — biazbožnicki kamunizm utrymoüvaje permanentnaść revalucyjnaje akcyi, kab tuju dušu üściaž adviartać ad Boha. Kamunizm vošža heta arhanizavany niaupynny bunt stvarennia proci Stvaryciela — źjavišča ü historyi ludzkoha rodu dahetul niaznanaje ; tolki piekła mahło jaho prydumać. Kali üziać pad uvahu, što balšavickija vierchavody nie üžachajucca pierad nijakimi strachoćciami j zdabyču dy ütrymannie üłady dasiahajuć canoju žyćcia milijonnych ludzkich masaü — ad čaho razhrašajuć ich pseudopraroki ichnija ; — dy kali šče nia üpuskać z uvahi taho, što henaja üłada niavolić užo amal pałavinu śvietu j rasparadžajecca nahłarazburajučaj atamovaj zbrojaj, dyk nia trudna budzie üjavić sabie pierad jakimi padziejami staić siahonnia čałaviectva.

Ale choćby naviet i pryjšło da atamovaje vajny, choćby taja vajna niačuvana była žorstkaj i biespaščadnaj, nie pakidajučaj-by pa sabie na kruhaziemji bolš adnaho ci naviet pałaviny miljona ludziej, to i takaja padzieja nia byłab nikoli važniejšaju ü historyi śvietu, za śviatoje Ŭciełaülennie Božaha Syna. Čamu heta pavinna być jasnym dla kažnaha vieručaha? Tamu, što čałaviek heta nia dvunožnaja niejkaja, mienš ci bolš intelihentnaja, žyviolina, ale abraz i padoba Božaja z dušoju nieśmiarotnaju, adrodžanaj Zbavicielem i üzvyšanaj

da hodnaści dziciaci Božaha dy paklikanaj da ščaślivaści viečnaje, nia tolki ziamnoje. Tamu čałaviek, naviet najbolš prymityüny, nie zadavalajecca samaj tolki fizyčnaj vehetacyjaj, choćby jana üzrasła j da roskašnaha kanfortu, jon túžyć da niečaha vyšejšaha, choča tut na ziamli vyrašennia najvažniejšych žyćciovych pytanniaü : adkul uziaüsia susviet, jakaja pryčyna j meta našaha žyćcia dy üsiaho što isnuje, što jość dobraje, a što błahoje?... Pakutuje hetaja tuha i ü dušy vajujučych biazbožnikaü, choć jany da jaje nia pryznajucca j štučna vyrakajucca. Naviet sam deman vieryć u Boha dy ü nieba, choć nehatyüna, praz nienavisnaje zmahannie proci Jaho ; bo kab nia vieryü, što *jość*, dyk naštož tady byłob zmahannie?

Toj Chto üliü henu tuhu ü stvoranuju dušu, daü i adkaz na üsie zahadki žyćciovyja, daü svajo pavučajučaje Abjaülennie, Stary j Novy Zapaviet. A jšče j Sam uciełaviüsia ü istotu čałavieka, kab pakazać žyvy naüzor idealnaha čałavieka j zbližyć da nieskančatnaj dobraty Svajej.

Usie žachlivyja ü svaich naśledkach padziei, jakija spryčyniali na praciahu cełaje historyi ludzi źbiantežanyja, dy üsie herojskija čyny ludziej henijalnych, adkryćci j vynachady, mieli j majuć biassumniüna vializarnaje značennie ; a üsiožtaki astajecca biassprečnaju adna praüda : *Zaüsiody važniejšym jość toje, što Boh spryčyniü ździejeü dla śvietu, čym toje, što dakanali samy ludzi ; a najvažniejšaj padziejaj u historyi ludztva jość Učałaviečannie Syna Božaha dla pryvirniennia zbaüčaj łaskavaści Ajca moralna akalečanamu čałaviectvu.*

U tuju poru, kali Zbaviciel naradziüsia ü Betlejèmie ziamli Judejskaj, naležała jana da Rymskaj imperyi, jakaja abyjmała üvieś tady znany kulturny śviet i była kiravanaj cezaram Auhustam. Cełymi stahodździami dziaržava hena viała zavajavanni rožnych krajoü i narodaü. Vyniatkava tolki tady, jak radziüsia Chrystus u imperyi Rymskaj, a ź joj i ü cełym śviecie, vaładaryü dabrapamysny miły supakoj ; bo-ž « *Kniaź supakoju* (*ładu*) *i Ajciec budučaha vieku* », jak nazyvaje Chrysta najbolšy prarok, Izaj, zyjšoü na ziemlu. A stałasia heta pavodla tadyšniaha judejskaha liku času ü 5,508 hodzie, a — rymskaha ü 853 h. (ad zasnavannia Rymu). U staravietnaści kulturnyja narody rožna abličali hady, cas, aryjentujučysia vialikimi histaryčnymi padziejami. I chryścijanie na praciahu bolš piaci viakoü ad pryjścia Zbaviciela abličali hady taksama mityčnaj dataj zasnavannia Rymu. I tolki vučony manach *Dyanizy* (Dzianis) *Mały* vyrachavaü jak datu narodzin Chrystusa hod 853. Heny hod pryniata za asiarodny j pieršy ü historyi adrodžanaha ludztva i ad jaho začali aznačać daty üsich padziejaü da i paśla prychodu Chrystusa. Hetaje abličennie chutka pryniałosia ü va üsim kulturnym śviecie, naviet i ü niechryścijanskich dziaržavach. Biazbožniki z časaü vialikaje francuzkaje revalucyi pry kancy 18 st., viedzienyja niènaviściu da Boha j da Eklezii, byli skasavali chryścijanski kalendar. Ale heta tryvała üsiaho nièkalki hod dy abmiažavałasia tolki da Francyi. Toje samaje namahalisia zrabić i rasiejskija balšaviki. Chutka adnak hety plan zaniachàili, paciašajučy siabie, što mo'üviaduć jaho tady, jak kamunizm ahornie üvieś śviet. Pakulšto jany astajucca nia tolki pry chryścijanskim kalendary, ale naviet źmianili üžyvany dahetul kalendar carskaje imperyi, Julijanski, na novy Hreharyjanski, jaki ü XVI sth. uvioü rymski Papa taho imia. Cikavaje źjavišča — moü z taje trahedyi Götevaha Faüsta — naviet i dźjabał respektuje, jak najvažniejšuju datu Historyi, *Učałaviečannie Božaha Syna.*

Kolki raz uračysta spatykajem Kaladnyja Sviata Narodzinaü Zbaviciela, zaüsiody malujecca ü našaj pabožnaj ujavie Betlejemski utulny zakutak z Boskim Dzicianiatkam u žałobočku i Pračystaj Matkaj Jahonaj dy Apiakunom Jazepam, a pierad imi prastadušnyja pastuški poruč z mahutnymi karalami-màhami j zdajecca jak-by čujem tuju pieśniu anielskaj dabravieści : « Chvałà Bohu na vyšyniach, spakoj ludziam na nizinach ! »... Ahartaje tady dušu niejkaja niavymoünaja, nad'ziemnaja radaść, zusim inšaja j kudy bolšaja, čym usie našyja sabistyja, siamiejnyja, ci nacyjanalnyja radasnyja pieražyvanni. Heta duchova-moralna zdarovaja natura ludzkaja adčuvaje ü hłybi dušy toje, što niama dy nia moža być važniejšaj i ščaśliviejšaj padziei, jak pryjścio Bohazbaviciela na ziemlu. Praz tuju radaść rodzicca u nas, zahrožanych sučasnaściu, pačućcio adkaznaści za nas samych, za našych bratoü dy üsich ludziej, adkaznaści za Božy supakoj i ład na śviecie, za dolu Božaha Va-

ładarstva na ziamli, ŭsio bo heta uzaležniena ad taje « *dobraje voli* » čałaviečaje, abvieščanaj u tojža anielskaj pieśni.

U sivoj pieršaviakovaj daŭnaści u šostym Dni stvarannia, bahasłaviŭ Boh pieršych ludziej : « Raściecie j razmnažajciesia, napaŭniajučy ziemlu j pakarajučy jaje sabie dy haspadaračy nad rybaju marskoju i ptactvam padniebnym i źviarjom pa ziamli hasajučym » (Być. I, 28). I čałaviek staŭsia haspadarom usiakaha stvarennia, ale staŭsia j adkaznym za heta haspadaravannie. Paśla zychodu Zbaviciela na ziemlu j Adkuplennia śvietu, Ohlad Boży prydzialiŭ usim uvieryŭšym u Chrystusa ŭładu haspadaryć pachryścijansku na śviecie, a razam z tym uzłažyŭ na ich i ciažkuju adkaznaść za dolu ŭsiaho ludztvà. Častka taje adkaznaści lažyć i na kažnym z nas, Darahija Čytačy. Nie zabyvajma pra heła, kali chočam « ludźmi zvacca » . . . *aph.*

ZNAČENNIE PAPSTVA

Znajchodzimsia jašče pad uražanniem solenna śviatkavanych uhodkaŭ elekcyi (28.X) j karanacyi. (4.XI) ščaśliva pastyrujučaha nam siannia Jaho Sviataści Papieža Jana XXIII, niazvyčajnaja asabistaść Jakoha dy vydatnaja dziejnaść tak vydzialajecca ŭ historyi našych dzion, što moža słužyć za symbal pryncypovaha značennia Papstva, ab jakim hetulki budzicca dumak. Padzielimsia vošža tymi dumkami z našymi čytačami.

Pačynajučy hutarku ab značenni papstva naahuł, musim pastavić pierad vačyma dzie-jakija mamenty katalickaje viery, što majuć vialikaje značennie dla zrazumiennia histaryčnaha raźviccia j hramadzkaje farmacyi śvietu. Relihijna-dahmatyčnaja asnova navuki viery prajaŭlajecca nia tolki ŭ samaj relihijnaj dzialancy, ale maje takža vialiki ŭpłyŭ na farmavannie kulturnaha, palityčnaha, haspadarskaha j sacyjalnaha žyćcia. Prajaŭlajuć upłyŭ usie chryścijanskija vieravyznanni, kažnaje adnak pa-svojmu. Kali hlaniem na kartu śvietu, tady ŭbačym, što inakšy ŭpłyŭ na hramadzkaje žyćcio mieła pravasłaŭje, inakšy pratestantyzm, a šče inakšy ŭpłyŭ mieŭ katalicyzm.

Kataliki vierać u asabovaha Boha, jaki praz Jezusa Chrystusa dy Ekleziju, Im zasnavanuju, vychoŭvaje, farmuje, całaje byćcio čałavieka. Padstavovaju prykmietaju katalicyzmu jość mocnaja suviaź viernika z Eklezijaj dy navučalnaj jejnaj Uładaj. Jość ahulna viedamym toje, što čałaviek dumajučy j majučy zaŭsiady došled u žyćciovych spravach maje takža j sumnivy. Tyje sumnivy pranikajuć takža i ŭ relihijnuju sferu. Jak čałaviek paasobny, tak i celyja narody, ad tych sumnivaŭ, byvaje, ciažka cierpiać, nahaniajučy sabie j skrupuły, a časami zmahanni ŭ spravach viery. Lahčej źnieści heta kataliku, bo jon vieryć, što dobry i pramudry Boh uładziŭ na śviecie adnu bačnuju ustanovu, jakaja ŭ sumniŭnych vypadkach daje kančatkovaje vyrašennie. Toju ustanovaju, dajučaju nieabmylnaje vyrašennie, jość Papstva (z. śv. Eklezijaj). I jakraz siahonnia ŭ poru raźbitaha j rassvaranaha chryścijanstva nie chapaje pravadnictva dy jasnaha vyznačennia miežaŭ u spravach viery j moralnaści, naahuł relihijnaha žyćcia. Ci nie damahajecca hetkaje biezhałoŭje, kab ludzi, šukajučyja prava, jasna autarytetna viedali u što jany majuć vieryć dy što rabić, a što — nie?

Nažal, dohma niepamylnaści Hałavy (Piatrovaje) Rymska-Katalickaje Eklezii u jejnych istotnych asnovach jašče j siannia z boku praciŭnikaŭ Paŭsieahulnaje (što-da času j što-da miesca, narodaŭ) Eklezii (Carkvy) niepravilna interpretujecca, chvalšujecca. Hena dohma nia jość nijakaj vydumkaj Rymskaje Eklezii, pry pomačy jakoje taja Eklezija moŭ choča nakinuć svoj autarytet całamu śvietu. Zmiest henaj dohmy nia jość novyy, jon ad najdaŭniejšych časaŭ byŭ skarbam śv. viery ŭ Chrystovuju Ekleziju. Boh miłaserny nia moh pakinuć Eklezii biez apieki, biez vidomaj Hałavy, ale pastaviŭ na čale Vierchavoda, Piatra, abdaryŭšy jaho ŭsimi prerohatyvami (vyklučnymi pravami), kab jon moh niepamylna viaści jaje. Tamu kažny nastupnik jahony praŭna vybrany jość tym Pastyram, Ajcom (Papaj), praź jakoha Zbaviciel viadzie svaju aŭčarniu. Papa maje prymat (katalicki navuč.ŭrad) nie z uvahi na pašanu (čeść), a z uvahi na ajcoŭskuju, Božuju, ŭładu nad Eklezijaj (Cerkvaj). Toj prymat nie pachodzić zy zhody Eklezii h.zn. całaha Saboru Biskupaŭ, ale maje svaju krynicu pachodžannia z taho ładu, jaki Boh ustanaviŭ pry budovie j arhanizacyi Eklezii Značennie Papstva jakraz tamu j jość takoje vialikaje, što Papstva jość abdzielena tym niačuvana vialikim daram niepamylnaści. Ale jaje treba razumieć u toj sposab, što nośbit Uradu, jaki jość nadany Chrystom dla viernaha źbieražennia, aščady, j nieabmylnaha vyjaśniennia Chrystovaje navuki, praz apieku Zbaviciela i Śv. Ducha, jość zachavany ad błudu, kali jon akančalna ahłašaje decyzyi ŭ spravach viery i abyčajeŭ, zabaviazvajučych całuju Ekleziju. Papa, jak zvyčajny čałaviek, ci teoloh naviet prapviednik, ci piśmiennik, nia jość niepamylny. Kali voźmiem pad uvahu toje, kolki chvalšyvych navuk na praciahu stahodździaŭ źjaŭlałasia, tady tolki zmožam zrazumieć, što dohma ab niepamylnaści Papieža jość adnym z najbolšych dy najvažniejšych artykułaŭ viery katalickaje. Dakazana histaryčna, što naviet Papy, jakich historyja nazyvaje « niadobrymi » u dahmatyčnych pytanniach nia spryčynili nijakaha zakałotu, ci svajavoli.

Jakraz hetaja dohma, jakaja ŭ druhoj pałavinie minułaha stahodździa razjatryła pryžadlivaści vorahaŭ katalickaje Eklezii, viadzie niezadzinienych chryścijan k' Eklezii. Pad upłyvam henaj dohmy paŭstaŭ u Anhlii Oxfordzki ruch, jaki siarod universyteckaje elity razbudziŭ žadannie pavarotu da katalickaje Eklezii. Z taho ruchu vypłyŭ słaŭny kanvertyt Njuman, paźniejšy kardynał Katalickaje Eklezii. Kali na Pieršym Vatykanskim Sabory 1870 h. ahłošana hetuju dohmu ab niepamylnaści Papy, u Europie źjavilisia hałasy, što katalickaja Eklezija hetym čynam vydała na siabie prysud śmierci. Praroctvy tyja adnak nia spoŭnilisia, ŭžo bo pry kancy 19 stahodździa autarytet Papstva byŭ nadta ŭzmocnieny, nie havoračy ab pavazie Papstva siahonnia, jakoje ŭ vačach śvietu źjaŭlajecca achoŭnikam miru dy asiarodkam, dziejnikam, pahadniennia narodaŭ. Dyplomatyčnyja dačynienni z 50 amal dziaržavami, pakazvajuć na toje, što pavaha Papstva siannia jość kudy bolšaja, čym u inšych peryjadach historyi.

My naŭmyśnie ŭ hetaj hutarcy vysunuli dohmu ab značenni Papstva niepamylnaha, bo siahonnia hetaja dohma nie daje supakoju śmat jakim chryścijanam.

Pamima napadaŭ z varožaha dla Eklezii boku dy pamima nadta vostraje apazycyi ŭ łonie samaje katalickaje Eklezii (padčas ahłašannia jaje) historyja pakazała, jak Pius IX, katory hetuju dohmu ahłasiŭ, mieŭ poŭnuju racyju. Heny Papa ahłašajučy jaje, nia mieŭ na mecie nijakich palityčnych miarkavanniaŭ (jak heta ćvierdziać jaho praciŭniki) dy nie taiŭ u sabie nijakich pratensyjaŭ da palityčnaha vierchavodztva ŭ śviecie. Papiež, jak praŭdzivy nastupnik Sv. Piatra, mieŭ na voku tolki dabro ludzkich duš i dabro Eklezii, jakaja źjaŭlajecca achoŭnicaj śv. viery j abyčajeŭ.

Siannia pakazvajecca, što katalickaja Eklezija z Papstvam na čale jość sapraŭdy adzinaju Božaju ustanovaju, što siarod burlivych ludzkich pochaciaŭ dy ŭzajemnaj hryźni idealohijaŭ, jość centram, ź jakoha ludztvo atrymoŭvaje niepamylnyja pavučenni ŭ spravach viery i abyčajeŭ. Aprača taho Papstva źjaŭlajecca siannia vialikaju moralnaju siłaju, što kładzie svaju piačać na kulturnaje, haspadarskaje, palityčnaje j sacyjalnaje žyćcio narodaŭ. Pamiž varoža nastaŭlenymi da siabie palityčnymi frontami, Papstva jość siannia adzinym mahučym faktaram u vabaronie svabody, ludzkoje hodnaści j praŭdzivaha miru, takoha miru, jaki prynios na hety śviet Chrystus.

II

Vyjchodziačy z pryncypu, što Boha treba słuchać bolš, jak ludziej, Papstva ad najdaŭniejšych časaŭ paviało hostruju baraćbu proci cezaropapizmu (dziaržaŭnaje formy kiraviectva, ŭ jakoj najvyšejšaja palityčnaja j eklezijalnaja ŭłada jość u rukach panujučaha). Ad samych pačatkaŭ katalickaja Eklezija paznała, što ponaddziaržaŭnyja interesy Eklezii nia mohuć być źviazany z čysta-śvieckimi interesami dziaržavy. Ideja dziaržaŭnaje Eklezii (kazionnaje) pradstaŭlaje saboju toje, što dziaržaŭnaja ŭłada vyrašaje eklezijalnyja spravy. Henu ideju raźvili dy « teolohična » padmuravali bizantyjskija cary u pieršych stahodździach chryścijanstva. Zmahannie proci taje idei cezarapapizmu (h. zn. robiačaj papu z cara), jakoje pavioŭ Papa Ryhor VII, zakranaje žyćciovyja interesy ludztva. Pavažniejšyja autarytety navuki vykazali toj pahlad, što Papa Ryhor VII ŭ zmahanni proci Henryka IV baraniŭ nia tolki svabodu sumlennia j relihii, ale j samastojnyja dy niezaležnyja ad dziaržavy cennaści navuki i kultury.

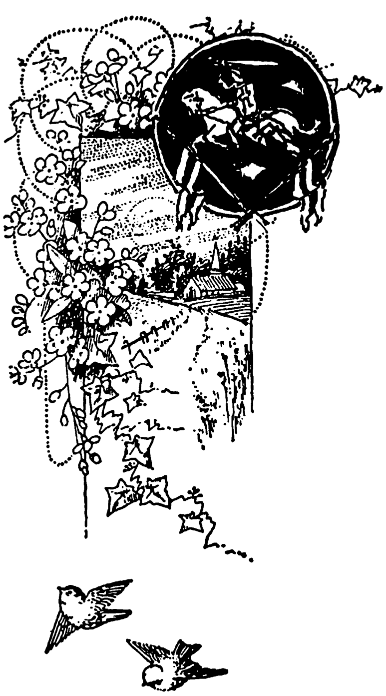
Vierchavodam taje duchovaje baraćby było dy ciapier jość Papstva. Katalickaja Eklezija ad Ryhora VII až da siannia chodajecca z idejaj dziaržaŭnaj (časta identyfikujuć jaje z nacyjanalnaj) Carkvy, bo ŭ toj idei jana bačyła zahubu chryścijanstva. Adzin z vydatnych europejskich praŭnikaŭ i daślednikaŭ kultury (Dr. Kohler — Recht und Personlichkeit), piša, što Eklezija jak moralnaja siła musić być ponadnacyjanalnaja dy adzinaja na ŭsim śviecie, kali ŭ važnych pytanniach viery i abyčajeŭ ludztvo choča asiahnuć adzinakavy duchovy i kulturny ŭzrovień. Tamu Katalickaja Eklezija jość vialikaju mahutnaściu, złučajučaju narody j viadučaju ich da taje śviedamaści, što nacyjanalistyčnaja zaskarузłaść nia jość ničym absalutnym. Raźbićcio Eklezii na cely rad nacyjanalistyčna-dziaržaŭnych Cerkvaŭ jość praciŭnaje natury dy historyi Eklezii j paralizŭje abjednyvajučuju jejnuju siłu. Šmat karyśniejšym jość toje, kali intelihencyja ŭ celym śviecie pracuje ŭ zhodnym adzinstvie, čym kali raźbivajecca na drobnyja atomy, ci na cely rad dziaržaŭnych ustanovaŭ.

Historyki j palityki, jakija biezzaściarožna pryznajuć dziaržaŭny absalutyzm, časta robiać katalickaj Eklezii zakidy, byccam jana choča padstupna avałodać dziaržavy, kab nakinuć svaju ŭładu celamu śvietu. Taki pahlad u vasnovie jość całkom chvalšyvy. Istota katalicyzmu adznačajecca tym, što jahona Eklezija zaŭsiody dziaržyć pierad vačyma narodaŭ i dziaržaŭnych vierchavodaŭ prykazanni j napaminy Chrystusa. Svieckija vaładary-palityki zaŭsiody nadužyvali ŭsieŭładztva dziaržavy da taptannia elementarnych pravoŭ čałavieka. Proci hetkaje ŭsieŭładnaści dziaržavy katalickaja Eklezija zaŭsiody vystupała i hetkim čynam zaŭsiody padtrymoŭvała ŭ narodach imkinienni ŭ napramku asiahniennia praŭdy, spraviadlivaści dy ludzkich pravoŭ. Sutyčka miž Eklezijaj i dziaržavami na praciahu historyi mieła svaju pryncypovuju pryčynu ŭ tym, što dziaržava namahałasia nivečyć hodnašć čałaviečuju, prava. Historyki-ž, vykazvajučyja najnaviejšuju, rezultatnuju, apiniju ab roli katalickaje Eklezii, pryjchodziać da vysnavu, što jana jość najbolš uzvyšnaju i bahasłaŭlonaju instytucyjaj u suśvietnaj historyi. Katalickaja Eklezija pakazała, što biazbožnaja palityka zaŭsiody jdzie proci elementarnych pravoŭ narodaŭ, a damahanni Eklezii byli ŭ interesie najvyšejšych skarbaŭ ludztva. Kali cesar Teodozy ŭ 390 h. zahadaŭ masavuju raźniŭ niekalkich tysiač ludziej u mieście Tessalonikach, tady Biskup Ambrožy *zažadaŭ ad jaho pakuty za praliŭ niavinnaje kryvi*. Kali Hunny nastupali na Rym, Papiež Lavon Vialiki advažna vystupiŭ proci Atyłly i damohsia adstuplennia. Kali źmiest Versalskaha dahavoru pa pieršaj śvietavaj vajnie byŭ ahłošany, Papa Benedykt XV skazaŭ, što heny mir — iz zbrojaj nad Rejnam — nia jość miram. Kali Mussolini abjaviŭ vajnu Abisynii, tady Papiež Pius XI zajaviŭ adrazu, što heta jość vačavidny złačyn i złamannie mižnarodnaha prava. Z usich ambonaŭ katalickaje Eklezii była apavieščana encyklika Piusa XI proci nazistoŭskaha rasizmu ; u joj Papiež asudziŭ hostra nacyjanał-sacyjalizm, jaki pravam nazyvaŭ toje, što słužyć dziaržavie. U toj encyklicy Papiež pieraściarahaŭ śviet pierad paniavolenniem čałaviečaj hodnaści j asoby. Toj-ža Papa pradviaściŭ upadak usich bujanskich prarokaŭ. Cikava — toj samy Papa ŭ vadnoj pramovie da žurnalistaŭ adciemiŭ, što pa upadku hitleryzmu, pryjdzie ŭpadak kamunizmu.

Kali Papy, Biskupat, katalickija dziaržaŭnyja mužy j filozafy na praciahu historyi pratestavali proci tyranii, dyk za heta nia možna padazravać Papstva ŭ tym, byccam choča padstupna zavaładać śvietam, naadvarot — « treba škadavać — piša vydatny daślednik kultury dr. Hans Rost — što pravadniki Eklezii nia-raz zasłaba vystupali proci dziaržaŭnaje tyranii dy proci źniavahi moralnaha zakonu. Kali havorycca pra viečny moralny zakon, tady niama nijakich vyniatkaŭ ». Interes kažnaje dziaržavy damahajecca zachavannia pryncypaŭ, na jakich spačyvaje hramadzkaje žyćcio. Tamu hetkija fundamantalnyja cennaści, jak svaboda sumlennia, pašana ludzkoje hodnaści, nierazryŭnaść sužенstva, śviataść prysiahi, sacyjalnaja spraviadlivaść, autarytet dziaržavy, datrymannie mižnarodnych dahavoraŭ — musiać mieć poŭnaje pryznannie dy pašanu. Eklezija zaŭsiody nia tolki ahłašała, ale takža j baraniła hetyja fundamantalnyja cennaści žyćcia publičnaha. Ludztvo pavinna być udziačnym katalickaj Eklezii zatoje, što jana. vystupaje proci dziaržaŭnych demonaŭ i absalutyzmu dy zatoje, što jana jość achoŭnikam i abaroncam ludzkich pravoŭ. Suproć vyniščvannia indyjan hišpan-

cami Biskup Las Casas zmahaŭsia da samaje śmierci (1566). Ad viakoŭ Eklezija zmahałasia proci niespraviadlivaści, niavolnictva i handlu niavolnikami. Jezuity ŭ Parahvaji pakazali, što možna viaści kalanijalnaje haspadarstva biez niavolnictva, dy ŭžo ŭ pieršaj pary kalanijalnaj epochi na prachtycy pravodzili toje, što siannia pravodziać Abjednanyja Nacyi ŭ niedaraźvitych krajoch. Užo tady Jezuity ŭ Parahvai vučyli autochtonnaje nasielnictva čytać i pisać, kab jano samo było zdolnaje da razbudovy haspadarskaha j kulturnaha žyćcia. Zbaŭlenny ŭpłyŭ katalickaje Eklezii raspaściraŭsia nia tolki ŭ chryścijanskich krajoch, ale vyjchodziŭ i po-za miežy ichniaj sfery ŭpłyvaŭ. Kardynał Lavigerie spryčyniŭsia da zaniachannia žutkaha niavolnictva ŭ mahometanskich krainach.

Z usiaho bačym, što katalickaja Eklezija na čale z Papstvam zaŭsiody była i jość ćvierdźju ŭ vabaronie pravoŭ čałavieka. Nienaviść sianniašniaha — dobra viedamaha ŭsim — totalitarnaha tyranstva da katalickaje Eklezii maje svajo žarało ŭ tym, što jana źjaŭlajecca Božaj instytucyjaj utamoŭvajučaj antyludzkoje bujanstva panujučych złydniaŭ. a. K

MAJA MALITVA

Kryžy i kroŭ — ludzkoje siemia
Jak chleb, śviatło, — štodzionny dar...
Narodžany u Betlejemie,
Zbaviciel naš i Uładar,

Jak pamirajučy biaz chleba
Ab chlebie budu paŭtarać —
Zyjdzi jašče adzin raz ź nieba
Nie navučać, zyjdzi karać.

Adamaŭ rod nia vieryć cudu,
A słova praŭdy — nie kažy.
I my, jak Ty, pa voli Judy
Pakuty znosim na kryžy.

Zyjdzi, źbiary raskryžavanych,
Viadzi ŭ śviaty, apošni boj.
Niaboščyki ź ziamli ustanuć
I pojduć z nami za Taboj.

Michaś Kavyl.

ŚLOZNAJE «GLORIA!»...

Data 24.XII. — uśviačanaj prastarym abyčajem zaŭsiodnaj radaści pabožnaj spatykanych Kalad — u 1942 hodzie zapisałasia ŭ historyi našaj i balučа-sumnaj padziejaj, vyciskajučaj na, piajučych «Gloria» rodziačamusia Zbavicielu, našych vačach ślozy kryŭdnaj skarhi dy tym-bolšaha spačućcia i Jahonamu biazdollu, jakoje musieŭ i Jon ciarpieć ad panujučych ludajedaŭ, pryjmajučy na Siabie razam z ludzkoju istotaju i dolu horkuju ludzkuju. Toj, amaročvajučaj hetkaje Vialikaje Sviata, padziejaj — chiba dahadvajeciesia — była trahičnaja zahuba praz natraŭlenych ahidnaj intryhaj akupantaŭ ś.p. Ksiandza Vincenta Hadleŭskaha ŭ Miensku.

Žal i smutak pa hetaj śvietłaj autarytetnaj i herojskazasłužanaj dla relihijnaha j nacyjanalnaha biełaruskaha adradžennia postaci, z narastanniem hadoŭ dy kryčačych patrebaŭ vierchavodzkaha autarytetu dla našaha biezhałoŭja, nia hoicca, a jšče bolš pahłyblajecca. A sioleta dapaminalny toj kryk jakby akcentujecca pryśpieŭšymi ŭžo voś 20-tymi ŭhodkami *henaj trahedyi, na śviatkavanni jakich našaje hramadztva napeŭna nie ščadzicimie idealizujučych epitetaŭ i ščyraha pryznannia stojkaha patryatyzmu hetamu biasspřečna autarytetnamu Zmaharu, dyskutujučy nad jahonaj palityčnaj dziejnaściu dy vyśviatlajučy isnyja pryčyny jahonaj śmierci.*

Tamu na našych skromnych bałonach my, kab nie paŭtaracca, a tolki mo dapoŭnić z hledziśča relijinaha dziejnaść i zasłuhi Dastojnaha Niaboščyka.

S.P.Ks.V.Hadleŭski byŭ adnym iz vydatniejšych navukova dy idejna biełaruskich absalventaŭ Katalickaj Akademii ŭ Pieciarburzie. Skončyŭ jaje z navukovaj stupienniu Mahistra Teolohii u 1917, *vynosiačy ź jejnaha, viedamaha ŭ našaj historyi tam źniču adradženskabiełaruskaha, zdarova idejny entuzyjazm, ź jakim zaraz na pieršym svaim stanoviščy duchoŭnickim pry Mienskaj Katedry kinuŭsia ŭ vir patryjatyčna-katalickaj pracy. Byŭ to, jak viedama, mament kipučaha ŭzdymu tvorčaarhanizacyjnaha samastojnickaha na hruzach razvalenaj Rasiei, a razam z hetym i adbudovy śvieža revindykavanaj dyjecezyi Mienskaj ź jejnaj Biełaruskaj Seminaryjaj Duchoŭnaj, spadkajemnicaj vyšuspomnienaj Akademii na hruncie biełaruskim, pierabraŭšaj ad jaje najpavažniejšyja siły prafesarskija jak : Bp Z. Łazinski, vydatny biblista, Ks. Prf. Jazep Biełahałovy (naminavany nastupnik Ł-ha na biskupsk. pasadzie Mienskim, zamardavany balšavikami), a. Rektar F. Abrantovič, a. Cikota, Sp. Brn. Taraškievič prafesar biełarusaviedy dy inš., Nia byŭ, praŭda, biespasiarednym prafesaram Ks. Hadleŭski, ale jahony prykład patryjatyčnaj dziejnaści*

mieŭ mahutny ŭpłyŭ na alumnat, amal uvieś śviedamy biełaruski, što spasobiŭsia da idejna-prachtyčnaha apastolstva — jakby skazać — « u-pryhladku ». Da hetaha nia była kaniečnaj i jahonaja blizkaść, chapała dobrych čutak, adnaje-druhoje haścinnaje vizyty, nie havoračy ŭžo ab publičnych imprezach, pavabna pakazvaŭšych jak da maładoha strojnaha intelihentnaha da idejnaha duchoŭnaha dziejača hramadzkaha lipnuŭ narod ...

Biełaruskaja narodnaja pialhrymka ŭ Kalvaryi (1935). Na całe Ks. V. Hadleŭski i Ks. Adam Stankievic.

Ale nia doŭha astavaŭsia Ks. Hadleŭski ŭ Mienskaj dyjecezyi ; praz karotka tryvaŭšuju placoŭku ŭ Niaśvižy na prefektury školnaj jon traplaje ŭ Vilniu, dzie pad uładaju novych Archibiskupaŭ Roppa i Matuleviča, adkryvałasia nadziejnaja per spektyva na raźvićcio biełaruskaha katalickaha ruchu, užo enerhična začataha plejadaj padobnych-ža akademikaŭ, Ks. Dr. Toločko, Piatroŭskim, Stankievičam, Bobičam, Stepovičam, Šutovičam, Rešeciam dy inš. — najzdalniejšymi maładymi ŭ dyjecezyi siłami, vystupiŭšymi ŭžo z ·memoryjałam ab biełaruskaj Sufrahanii Vilenskaj. Razharełasia ryvalizacyja troch nacyjanalnych tendencyjaŭ : polskaj, biełaruskaj i litoŭskaj, pierajšoŭšaja pry źmienienych kanjunkturach palityčnych — našym čytačam viedamych — u zmahannie i pieratresku, ŭ jakoj ad šovinistyčnaje prepotencyi polskaje ustupaje z Archibiskupsk. pasadu Archbp Matulevič, a ź im tamujucca j hierarchičnyja pretensyi biełarusaŭ. Ruch adnak adradženski nie zahas, na pravincyi šmat parachvijalnych dušpastyrstvaŭ viadziecca ŭ biełaruskim duchu i movie, a im patronuje advažna-dziejnaja pierajšoŭšaja ŭžo ŭ historyju parachvija, ŭ Žodziškach pad stojkim kiraviectvam Ks. Vincenta Hadleŭskaha, zdabyŭšaha dla adradženskaje idei masy nia tolki svaje parachvii, ale j całaje Biełarusi, da taho, što varožyja dziejniki musieli až hruboj siłaj aryštu dy ŭviaźniennia ad ich adryvać.

Viarnuŭšysia pa 2 hadoch z taje viaźnicy (na Mokotowie ŭ Warszawie) zakładaje svajo vydaviectva i palityčny napramak pad nazovaj « Biełaruski Front », i viadzie jaho až da 2-je śvietavaje vajny. Bačačy vialiki nie-dachopy relihijna-pedahohičnyja i papularna-ascetyčnyja ŭ dušpastyrstvie, vydaje padručnik Historyi Sv. abodvych Zapavietaŭ, Evanelliju svajho pierakładu, j pieravydaje malitaŭnik Hołas Dušy — sumptam naviet dyjecezalnym, dziejniki bo metropolitalnyja ŭbačyli, što biełaruskamu relihijnamu adradženniu daremna supraciŭlacca, jano zdało egzamin svaje stojkaści. Pry hetaj relihijnaj linii dałosia viaści i palityčnuju ; ale ab joj na inšym miescy. Tut chočam tolki z'aryjentavać našych čytačoŭ, prynamś iz psychalahičnaha hledzišča, adnosna taho, ŭ svaim časie sensacyjnaha, jakby razychodžannia u hramadzkaj dziejnaści Ks. V. Hadleŭskaha z druhim, nia mienš autarytetnym, vierchavodam našaha adradžennia, Ks. Adamam Stankievičam, zamučanaha druhim akupantam 10-kam hod paźniej, (adnamu tajež samaje daty 24.XII sudžana było radzicca, a druhomu pamirać).

Psycholohaŭ, dyj naahuł ludziej razvažnych, fakt taho razychodžannia nia dziviŭ dy nia horšyŭ. Vydatnyja bo ludzi z mocnym charaktaram, asabliva ŭ hetkim ruchu jak naš biełaruski, dzie kažny časta musić dziejeć na svaju ruku, pryvykli dziejać z ułasnaje inicyjatyvy dy ŭłasnymi napramkami j sposabami asiahać mety. Kali tyja mety vysoka-idejnyaj j šlachotnyja dy supolnyja dla danych dziejačaŭ, vyrablenych moralna i duchova, dyk idučy da ich paralelna jany sabie nahi nie padstaŭlajuć, nie pieraškadžajuć, kali j nie pamahajuć, dzieła jakichniebudź čysta ludzkich mimavolnych dy mimalotnych nastrojeŭ. Ab niejkaj złavolnaj varožaści miž abodvymi hetymi darahimi nam Dziejačami nia moža być i hutarki Toj chiba tolki mieŭby złuju volu, chto horšyŭsiab, bačyŭšy ich kažnaha svajoju kałainaju, by tyja kałosy, ciahnuŭšaha ščyra i herosjka ciažerny voz našaha adradžennia. Na zdymku voś tut bačycie ich družna pravodziačych narodnuju pialhrymku na Kalvaryju pad Vilniaj u 1935 h. Balšynia udziejnikaŭ pryjšła iz słaŭnych Žodzišak.

Jak pracavali prykładna, tak i zakančvali žyćcio z prykładnaj pabožnaściu, jak infarmujuć nas śvietki. Z.

Dziela niemahčymasci karespandencyjna aduzajemnicca ŭsim maim Pavaž. Pryjacielam za Kaladny i Novahodni pryviet i pavinšavanni vykazvaju maje vietlivyja ŭzajemnyja pažadanni na hetaj bałonie.

Mons. P. Tatarynovič

Słuchajcie kažnaha paniadziełku, sierady i syboty u h. 18-taj, Biełaruskija Radyjapieradačy z Vatykanu na karot. chv. 19,84; 25,55; 31,10; 41,38 i na siaredn. 196.

Direttore respons.: Dott. A. FRUTAZ
Posta indir.: Dott. P. TATARYNOVIC
Roma, Via della Camilluccia, 24

Z dazvolu Duchoun Uladau
Tipografia Fausto Failli - Roma

Pubblicazione autorizzata dal Tribunale di Roma con decreto del 7-12-1950